

ПЕПТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАС

ТЕЧ. I.

ДМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Четвртакъ, 22. Октоб.

Число 33.

1842.

Ц В Ъ Т

од

В. Живковића.

Ничи, ничи крие бѣли,
Дивни цвѣте мой,
Над тобом се суза блиста
Любавника ой!

Ничи цвѣте чело главе
Ладиог гроба ах,
Гдѣ почива драге мое
Освѣєни прах!

Чиста любав нек те снажи
И сушаща зрак,
Зора нек те росом пои
Ноћце крећи мрак.

Ти си залог од любави
Мое драге дар,
Ах у теби тужан гледим
Нѣног лика чар.

Ничи, ничи рад' утѣхе
Бѣли крие мой,
Разливай ми любкост райску,
И вѣчнито стой.

У Панчеву Окт. 1842.

ПРОТИВОМЪНИЕ

на мѣніе о Србско-народномъ школама у Хорватской, обнарођено у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ III.

(продужено)

Добрый светопочившій Архіпастырь, изда за тымъ па свое Свещенство Консісторіјално заключеніе, да ни едань Богословију совершившій Клирикъ за Діакона, ни Діаконъ за Свештеника право рукоположень быти неће, докъ не буде учителемъ пайманѣ

едну годину у селскомъ Србско-народномъ училишту, гдї онъ или за плаћу, или пакъ, овако наводећи (у окружномъ свомъ писању) „Аще и туше“ учителовати мора. Наравно да є лѣпъ био поводъ, а и сама помоћь, за дати почетакъ школскому заведенію. И како се тада знатно число ових школа завело, тако се и данасъ јошъ по многимъ мѣстима наше Епархије све то выше заводи.

Красный успѣхъ дѣчице у науцы, и ныовимъ читаићемъ и поянћемъ умножена слава црковна, толико побуди оне парохіане — кои су се найвыше отрыцали овогъ школскогъ заведенія — да су после сами молили, и братили, да се и у пыовимъ парохіама подобне школе што скорије заведу, ерь имъ се коснуло и душе и срца, видећи како є славно по другимъ црквама, гдї дѣчица, юче, штоно рѣчъ, одъ говета дошаши, лѣпо Божију службу одговараю, Апостолъ читаю, и у стихаре облачесе као Анђелци. Оваковимъ дакле примѣромъ и склоносћу найпосле са свимъ воскресиу и у нашој Епархији Србско-народне елементарне школе у л. 1832, по воли Ньюовогъ Императорскогъ Величества, по воли блаженопочившегъ Архијерея Лукіана, и по воли самога народа!

Дакле слободно и безъ свакогъ зазора смѣмъ цѣломъ нашемъ роду Србскомъ радостно објавити, да у нашој Карлштадской Епархији, (ако не коя выше) заиста 50.

Србско-народни школа наодисе: *) Садъ нека се изволи увѣрити Гд. С. одъ Ш., да кодъ нась има выше одъ єдне школе на 30 парохia, и скоро єдна школа на двѣ парохи€; а тако и быва, сматраюћи знатнији брой подпарохia (subparochia), кое єдину цркву и єдину школу имаю.

Каке Гд. С. одъ Ш. єдна школа на 30 парохia, и то жалостна. Незнамъ шта ова рѣчъ значи жалостна? Но совршено знамъ, да су наше народно-Србске школе, самымъ своимъ внутреннимъ становъмъ, у добромъ поредку. Подвржене су правленю школске Ц. Кр. Дирекције, као и надзиранијо мироски и духовни властіј. Шта выше, на многи мѣсти су начини школски домови, и покрай ини ограђени вртови, са различнимъ младымъ садовима, гди се уче дѣца дрва калемити. Имали то свака и нѣмецка три-вілна школа? Нема ли гди школскогь дома, свакій парохъ уступи радо у свомъ дому єдину собу за школу. Ученицима овы школа поклана царскій Епаріумъ сіодалне катихісісе, свештене исторіице, и мале, латинскимъ словима печатане, букваф. А родитељи своји децы купую радо наше букваре. Свака кумпанија дае 6 хватова дрва за грѣянѣ школе, а 4 хвата учителю. И сами учительи овдашии добро су плаћени, т. є. по соразмѣрности и величини парохia, или подпарохia, неки са 200., неки са 180., — 150 — 100 — 80 — и найманъ са 60 фр. сребра на годину. — Кодъ нась су мыслимъ и зато јошь превосходнѣ школе, што унтерофицири већъ никди незаступаю мѣсто правителны учителя, него учителю Диакони, Клирици, и нѣмецки школа спомоћници, и то све Срблы, кои свакогъ времена почивани, иду на 2. мѣсце у Беловаръ, и тамо кодъ ц. кр. Директора уче педагогију и методъ. Кодъ нась има у овимъ школама и ученика подоста, негди 30., негди 40. и до 50.

(коначъ слѣдує.)

ПРИЗНАЊ УБИЦЕ.

(нашлосе є у једной тавници)

(изъ Бечкогъ Зритеља (Zuschauer) за год. 1841.)

одъ Ђорђа Поповића.

О шпанскимъ и французкимъ ратовима служио самъ као Лайтнантъ у енглезкой војсци. Кадъ є миръ учивћи, вратимсе у мою домовину, и станемъ у господарство одъ малогъ єдногъ добарца, нѣколико милија одъ Лондона далеко, кое є мојој жеји припадало. Јошь ову последњу ноћи само имамъ живити, и и то тако употребити, да голу истину о страшној мојој кривици исповѣдимъ, и овде спишемъ. Я никада нисамъ био простосрдачанъ и чистъ човекъ одъ честолубивогъ и добродѣтелногъ духа, но свагда смућенъ, невѣранъ и завидљивъ. Самъ о себи ово говоримъ, као да самъ већъ на оној страни гроба; јеръ докъ я ово садъ пишемъ, целатъ кодъ ноћногъ свогъ посла извіја пѣсме, а бледый мѣсецъ крозъ редке облаке помолјо је свое лице, те гледи у скоро изкопаниј гробъ, — мой гробъ, у који ћу се до вѣколико јошь једны часова суновратити!

Таки после могъ повратка у Лондонъ братъ мой нагло се разболи. Я самъ слабо зато марио; јеръ кадъ смо већъ свршени люди постали, скоро смо се отућили били. Братъ мой био є простодушанъ и благороданъ мужъ, кога є споляшност и мораль свуда много већма умилатијимъ чинила, него мене. И сами опи, кои су се њemu за любавь мени пријружили, наскоро одъ мене одустану; и свуда су се после явно чудили, да два брата и тѣломъ и душомъ тако нееднака быти могу. Обоица се оженимо; но и та нова свеза јошь већма нась раздвоји. Братова жена познала ме є, и врло добро измѣрила. Никадъ се ће горка зависть и мржња у мени предъ овомъ женомъ мутила, да ми ће ладно, строго, съ неописанымъ презрѣњемъ на мене управљено око примѣтити неје дало, да є ињој мрачна тайна неваљлогъ срца могъ позната.

*) Тко о овоме посумија, нека се извѣсти службенимъ начиномъ, или нека се потруди проћи крозъ нашу Епархију, паљъ ће се увѣрити.

Права радость првый путь є на момъ бледомъ лицу горела, кадъ самъ чуо да є она умрла. Чини ми се, као да є страховито предсказиванѣ оноғъ, што є после догодило се, првый онай облакъ явие мрости међу насъ терало; юшъ видимъ леденый укоченъ ићиъ погледъ на мени, одъ кога се грозимъ као одъ страшногъ сна, да ми се крвь у жилама смрзава!

Она є одма умрла, како є једно дѣте родила, и одъ то доба могле су четирь године прођи, кадъ мой братъ у поменуту болесть падне. Кадъ є видіо да већъ помоћи нема, дозове жену мою къ самртной постельни својої, и препоручи ѹој у материће старапѣ малога синчића. Цѣло свое добро остави томъ дѣтету, а у случају, ако бы оно умрло, да моя жена исто имање наследи. После є и мени нѣколико благи братски рѣчай изговорио, но одъ слабости морао є престати, и пустисе у дубокій санъ, изъ когъ се више пробудио ніе.

Мы ипсмо дѣце имали, а обе єстрве особито су се нѣжно любиле. Зато є найпосле то дѣте моя жена тако радо имала, као да ѹој є рођено чедо было. Особиту є наклоность и любавь гоила она прама дѣтету, кое права слика покойне матере великимъ и слободнымъ очима само є у мени потайно неповѣренѣ и мрость поджикало. Немогу управо казати, како и кадъ самъ се о томъ увѣрио; али врло често самъ нѣкай немиръ осећао у присутству дѣтета. Никадъ се небы дубоко у прне мысли пустіо, па на јданпутъ очи горе подиго, да небы погледъ пѣгове матере ладанъ, намргоћење и презителанъ у пѣговимъ мирно и замышлѣно на мене управљенимъ очима спазио. Кадъ бы самъ съ нѣмиме било, одма бы се онъ вратма окренуо, па мене найпре свѣтлый оштаръ погледъ бацивши. Мы смо се једно другогъ клонили, и мое бы само присутство веселый гласъ пѣговъ у дубоку ћутани преврнуло, и на пѣгово умиљато весело лице навуко бы се тада, кошто є мени се чинило, срдитъ сѣнъ пѣгове матере.

Може быти да одъ самогъ себе истину кріемъ, ал' невѣруемъ да самъ онда и найманѣ у намѣри био дѣтету вреда учинити. Истина да самъ почeo размышлявати, како бы за мене, кадъ малы мои прихода, пѣгова смрть одъ користи била, али ни помыслу нисамъ, да то, што самъ иначе желio, па силу урадимъ. Но после є све једнако ядно то чувство у мене се увлачило, и найпосле са свима жељама, надеждама и мыслима моимъ тако прирасти, да се већъ више о тврдой одлуки ніе радио, но само се начинъ и прилика тражила, како ће се проклето дѣте убити.

Међу тимъ докъ є то у мени се кувало, нисамъ мого сносити, кадъ бы дѣте опазило, како га крадомъ изподъ очио погледамъ, и како ми зао демонъ кадкадъ шапне: како є лако ову слабу нѣжну грађу срушити. Често самъ у башчи за дрветомъ близу прозора одъ собе стояо, у којој є онъ на клупици кодъ ногу мое жене сѣдјо, и лекцију учио; тада бы закрвавио очима на мало нѣжно тѣло пѣгово; и свакій путъ бы презнуо, кадъ бы кои листакъ са дрвета пао, као да бы ругаюћи ми се шапућао: „убиџо!“

(продужићесе)

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Продая жене.) У Вигану (у Енглезкој) опетъ по старомъ обычају мужъ є жену на вашару продао. Најесе любезникъ, кои є за њу дао 26 шилинга ($15\frac{1}{2}$ фр.).

(Слѣпачки сватови.) У Ліону ови дана вѣчали су се двоје слѣпы; међу зрительима (?) было є више слѣпца.

(Паризъ.) У време Филипа лѣтогъ у Паризу є было само два Адвоката, а садъ има 1400.

(У Москви) има 350.000 житеља, и то 8000 више мужки, него женски.

(Сирома слѣпачъ.) Пре нѣколико дана у Паризу дође судија јданъ лекарь очио, да тужи нѣкогъ слѣпца, кога є жена са штапомъ у руци довела, и кои є текъ склопљене очи имао. „Я иштемъ“ рече лекарь „одъ овогъ человека 60 франка, што самъ се лечећи га трудio.“ Кадъ обтуженогъ запытају, зашто неће да плати, одговори: „Я самъ слѣпъ, и то сасвимъ одъ главе до пете.

Г. докторъ ми є казао, да ће ми видѣ и преко тога љбница одъ 250 франка дати, ако узхтемъ, да ме онъ у његовой кући лечи. Двѣста петдесетъ франка, слободань квартире и препитаніе, за то се човекъ може дати лечити; я се склонимъ; ал' є мени одъ то доба све горе и горе бывало, и иштемъ само да ми то наплати; садъ башь нимало невидимъ.“ — „Та ви сте и прие слѣни были“ рекне му судіја. — „Ништа зато; садъ јошь манѣ видимъ.“ — „Вы иисте хтели оно употреблявати: што самъ вамъ я преписивао,“ прихвати лекарь. „Дабоме, ёрь о томъ разговора нie было, него само о 250 франка, слободномъ квартиру и препитанію. Па зашто садъ, г. докторе, иштете јошь вы одъ мене 60 франка?“ — „Као малу награду за оно што сте ме коштовали. Да сте се дали лечити, я бы вамъ дао што самъ обећао.“ — „Садъ самъ васъ ухватio.. Вы сте обећали предъ свѣдоцима.. Я самъ башь тако слѣпъ као и вы.“ (смѣюс.) — „То ще могућe“ рекне лекарь. — „Видимъ да сте се иѣшто сбунили,“ проговори обтуженый. — „Тай ме є човекъ преварio“ рече лекарь; „онъ є текъ учинioсе да є слѣпъ.“ — Обтуженый разлюъенъ немогавши се више уздржати, те каже: „Вы сте то тако исто знали као и я, и само сте ми зато новаца давали, да се после хвалити можете, да сте ме излечили.“ На то су се сви смѣяли, и судіја нехотѣвши више слушати, обону оправи.

(У Паризу) излази данасъ до 500 журнала, а напротивъ пекарница има 600. Видисе, да є дужевна раина у главномъ граду Французске са физичномъ на близу.

(У Французской) є једанъ официръ, који є утолико се заборавио, да є рекрута ћушio, деградирати за простака, при томъ осуђенъ є на једногодишњу градску робију, и оглашени, да никада више у војсци аванџирати неможе.

(Петрбургъ) једна новоиздаваша книга назива мужкомъ вароши, ёрь у њему има 100.000 же на манѣ, него людій.

С М Ъ С И Ц Е .

Рускиј земљодѣлацъ є и сувише побожанъ. Онъ люби свогъ свештеника у руку, али при свемъ томъ зна чинъ разликовати одъ особе. Тако при повѣда једанъ енглескиј путникъ: искакиј данъ приступимъ једной подоброй гомили селяна, који на среду села скупљаи стояху. Заштамъ ји: шта

чине? „Отца смо затворили“ одговоре (тако свогъ свештеника називају) — „Затворили?“ — „повторимъ я „„, а зашто?“ — „Ахъ“ одговоре „то ти є древна пјаница. Преко цѣле неделѣ ишта иеради, него само ше; зато га сваке Суботе затворимо, као што смо и данасъ учинили, да бы у Неделю Божију Службу држати моего. У Понедељникъ пакъ даемо му опетъ прећашњу слободу.“

ГЛАСОНОША.

Родолюбиви принесци на фондъ школскїй подъ руководствомъ депутације находећи се.

У облигацијама б. вр.

г. 1811 Никола Кировић 3.000 фр. г. 1815 Василе Демелић одъ Панћева 500 фр. Стефанъ Міатовић 200 фр. г. 1817 Димитрије Криштеръ 2000 фр. Живанъ Божић 1000 фр. Стерја Маноловић 2000 фр.

Београдъ 17 т. м. Г. Хаџић Светић, нашъ многозаслуженый списатель и законописацъ, пре три четири дана овамо є са својомъ фамилијомъ присвојио, и овде иѣко време остати намѣрава. — За професора паравиогъ права изабранъ є г. Сергија Николић, а за политичны наука наименованъ є г. Ђорђе I. Петровић.

Пешта. Одъ 16—20 т. м. овуда є за горић предѣле прошло: у 5 лађа ишенице 25.000, у 1 лађи јчма 2.000, у 6 лађи зоби 34.100, у 1 лађи прое 2.000, у 1 лађи репице 7.500, у 2 лађе ражи 13.000 вагана, у 1 лађи уља одъ репице 950 центий.

Пешта. Овогодишња берба кодъ нась є тако богато испала, да ново вино за 1 фр. — 1 фр. 24 кр. сребра заманъ се намеће. Доброта вина испохвалоје.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВѢСТИ.

Одъ странице Врховногъ г. и. с. народны школа кр. Надзоратольства следујући будимскогъ окружніји учитељи: Адонскиј, Грабовачкиј, Калашкиј, Кечкеметскиј, Ланчужкиј, Литобскиј, Мишколачкиј, Мохачкиј и Србско-Јарчанскиј последніји путъ ономинио: да до 14 дана свое табеларно одъ другогъ теченија т. г. школско извиђатељство свомъ надлежатству пошлио. У противномъ случају сматраје се као небрежљиви у изпунењу дужностї, и по превышињимъ уредбама за недостойне учитељства проглашени ће быти.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 13.)

Листъ овай излази два пута у седмици, скакогъ Четвртка и Недеље, Четврткомъ на по табака съ образомъ иощива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемској улици (Bastei Gasse) № 349.